

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 300 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

EEN «PROBATION»-PROEFNEMING

Rede uitgesproken door de Heer H. BEKAERT, Procureur-Generaal, bij de plechtige openingszitting van het Hof van Beroep te Gent, op 15 September 1948.

Uit de beginselen welke ik vorig jaar, tijdens de heropeningszitting van uw Hof, ontleedde, volgt dat, om de eerbied te verzekeren der organische structuur waardoor de naties beschaafde zeden verwerwen, een quasi administratief recht, met vlugge en systematische uitvoeringsmaatregelen, volstaat.

De verdediging van de maatschappelijke orde kan niet zo gemakkelijk verzekerd worden; de beteugeling van elke misdaad of elk wanbedrijf (deze twee groepen inbreuken tegen de regels der sociale orde) ⁽¹⁾, stelt een individueel probleem vol schakering. Het beoogde doel bepaalt hier de tewerkgestelde middelen.

Bijna geen moeilijkheden doen zich voor, wanneer de ernst van het misdrijf of de bijzondere aard van de persoonlijkheid van de delinquent, dezès definitieve verwijdering uit de maatschappij opdringt. Het sociaal evenwicht vereist alsdan de doodstraf of de levenslange vrijheidsberoving, onder vorm van gevangenisstraf of internering.

Maar, wanneer deze straffen of dit regime niet vereist zijn en wanneer de terugkeer van de delinquent in het vrije leven, binnen een afzienbare termijn moet voorzien worden, doet zich immer een sociaal probleem voor : dit van de *wederopneming*.

Tot heden deed men niet met voldoende scherpte uitschijnen dat met deze wederopneming reeds rekening dient gehouden van af de eerste ogenblikken der instelling van de strafactie.

De overleveringen van onze klassieke vorming hebben ons er toe aangezet slechts dan aan de wederopneming van de delinquent te denken, wanneer de rechter de straf uitspreekt of de veiligheidsmaatregel bepaalt.

De huidige stand der criminologische wetenschappen laat soms toe de diagnose van de rechter vóór te zijn.

Reeds in 1888, bij het instellen van de voorwaardelijke veroordeling, werd stilzwijgend aangenomen dat zekere delinquenten bekwaam zijn om door hun *persoonlijk toedoen*, in een min of meer belangrijke mate, aan hun individuele reclassering mede te helpen. Er blijft bij deze delinquenten een energie-potentieel over, een aanpassingskracht en voldoende morele mogelijkheden, om hun toe te laten de inspanning te doen, vereist om elk gevaar voor hervalling of wettelijke herhaling uit te schakelen.

Wanneer de dader van een misdrijf zich werkelijk in dergelijke voordelige voorwaarden bevindt, zal het vanzelfsprekend niet wenselijk zijn, zijn maatschappelijk evenwicht te storen; een opsluiting zou enkel nog kunnen gerechtvaardigd worden door strafbeschouwingen, zonder twijfel noodzakelijk op het plan der morele waarden, maar die nochtans tot een zeker voorbehoud moeten aanleiding geven.

Laten wij even opmerken dat de penitentiaire opsluiting risico's medebrengt : zij veroorzaakt, noodzakelijkerwijze, een breuk der sociale en gevoelsbanden (familiebanden, beroepsbanden, vriendschapsbanden, ideologische banden, enz.), welke de terugkeer van de misdadiger naar het vrije leven niet begunstigt, of de verwezenlijking er van verhindert.

De gevangenzitting brengt overigens een gevaar van bederf mee.

De afzondering vormt, sedert Ducpétiaux, de grondslag van ons gevangenisstelsel. Nochtans is het een mythus. Twee achtereenvolgende Duitse bezettingen hebben de opsluiting in onze gevangenis-ten teweeggebracht van ettelijke magistraten en criminologen die, indien ze niet reeds door hun ervaring en hun werken van het zeer betrekkelijk karakter der *cel-afzondering* overtuigd waren, de

gelegenheid hadden om spoedig gesticht te worden.

Tussen de opgesloten en in eenzelfde gevangenis ontstaat vlug het contact; de wederzijdse betrekkingen der misdadigers met elkander is een werkelijkheid en oefent zich meestal uit door de invloed van de minst waardigen.

De klaarblijkelijke anomalie van het penitentiair milieu en de kans op verderfelijke invloed ten overstaan van primaire delinquenten, hebben twijfel doen ontstaan nopens de volstrekte waarde der vrijheidstraf. In bepaalde gevallen heeft zij zich voorgedaan als een sociaal wapen, wiens hantering gevaarlijk en betwistbaar is.

Dit voorbehoud accentueert opnieuw het bestaan van een tegenstrijdige strekking tussen het individueel belang en de maatschappelijke noodwendigheden. De betrekkelijke uitwerking van de gevangenisstraf ten opzicht van de primaire delinquent, stelt dan ook een ernstige vraag van gematigdheid.

Het maatschappelijk bewustzijn zal zich tegen de gedachte verzetten, de straffeloosheid te verzekeren van elk individu dat zich aan een eerste inbreuk schuldig maakte. Het zal een quasi-bestuurlijk automatisme vreezen en de vaak geweldige verwijten, welke men indertijd richtte tegen minnelijke schikkingen in correctionele zaken en zelfs tegen de voorwaardelijke invrijheidstelling, zullen andermaal opduiken.

Van af een zekere graad van objectieve zwaarwichtigheid der inbreuk (en deze graad is stellig veranderlijk), zijn de individuele elementen teniet gedaan door de kracht van het collectief verdedigingsreflex.

Daareven liet ik uitschijnen dat de instelling van de voorwaardelijke veroordeling (nu een zestigtal jaren geleden, in 1888) het bewijs leverde van het bestaan van aanpassingsmogelijkheden bij zekere misdadigers.

Alhoewel de studie van het « Probation » op zichzelf geen critische beschouwing der voorwaardelijke veroordeling meebrengt, kan ik niet weerstaan aan de begeerte uw aandacht te vestigen op een tegenstelling in de doctrinale opvatting zelf van deze verwante instelling.

De langdurige toepassing van de voorwaardelijke veroordeling getuigt ongetwijfeld van haar nauwkeurige aanpassing aan de maatschappelijke werkelijkheid. Maar op het plan der gegevens van de zuivere rede is zij niet te verdedigen en verraadt zij overwegingen, die steeds als grondslag hebben gediend in Amerika en Engeland om het « Probation » te rechtvaardigen, daar dit stelsel, in werkelijkheid, slechts een geëvolueerde vorm der voorwaardelijke veroordeling is.

Welnu, wanneer de rechter een delinquent, die de regels der maatschappelijke orde overtreden heeft, schuldig verklaart, verkondigt of erkent hij stilzwijgend dezes toestand van verminderde weerstand tegen de gevaren van de samenleving.

Aan deze delinquent vertrouwen schenken, hem zonder de hulp van een voorbehoedend toezicht de zorg toevertrouwen om de oorzaken der inbreuken uit te roeien, om er zich tegen te versterken en om ze in alle omstandigheden te overwinnen, is een

houding onverenigbaar met de bewijzen welke iedere veroordeling met zich moet brengen.

Door zijn veralgemening komt het misdadig feit vaak als normaal voor. Dit ontnemt niets aan zijn pathologisch karakter en aan het feit dat het veroordeeld individu zich steeds in een gekenmerkte staat van maatschappelijk gevaar bevindt. Hem aan zichzelf overlaten, beduidt de herhalingskansen verhogen en mag slechts dan in overweging worden genomen, wanneer er volstrekte zekerheid van reclassering bestaat. Welk bewijs kan van deze zekerheid gevonden worden? Wie zou over de toekomst uitspraak durven doen? Alléén in een geschikt voorbehoedend toezicht, uitgeoefend op de delinquent, kan men, naar mijn oordeel, de oplossing vinden welke het individueel belang, zowel als de maatschappelijke orde, zal verzekeren.

Aldus komt men onbewust tot de opvatting van het « Probation », dat ogenschijnlijk als een ontwikkeling der voorwaardelijke veroordeling voorkomt. Maar ook hier wordt alles kwestie van gematigdheid en individualisatie: onze strafwetten zijn voor het ogenblik noch lenig genoeg, noch voldoende rijk aan actiemiddelen, om de rechter toe te laten zijn beslissing aan de delinquent nauwkeurig aan te passen en de « Probation »-proefneming, welke ik gemeend heb te mogen wagen, ware onmogelijk geweest in het kader der vigerende teksten. Alléén de te gelijker tijd traditionele en pretoriaanse werking der Parketten bood een kans, daar in deze werking een scherpe zin der werkelijkheid steeds gepaard gaat met een streng hiërarchisch toezicht.

Daarom heb ik op de aktie der Parketten beroep gedaan.

* * *

Het « Probation » is een op proef stellen van delinquenten vóór de vervolging, of van veroordeelden vóór het tenuitvoerleggen der straf. Het is ontstaan uit de drie overwegingen welke ik kom te ontwikkelen. Wanneer een delinquent tot zijn reclassering *zelf* kan bijdragen, heeft men er alle belang bij om deze reclassering in het *vrije leven* te bewerkstelligen door een *voorbehoedend toezicht*, ten einde de betrekkingen van het individu met de sociale groepen waarmee hij verbonden is, niet af te breken.

De instelling is niet nieuw. Het stelsel werd vele jaren geleden aangewend in Amerika en in Engeland, waar de daadwerkelijke en realiserende geest van het Angelsaksische ras het gemakkelijk in het strafsysteem heeft opgenomen, vooreerst in de praktijk, nadien in de wet. In werkelijkheid werd zijn opkomen in deze landen begunstigd, bijzonder in Engeland, door het bestaan van een veralgemeende en vrij aanvaarde sociale tucht, welke alhier, zonder geheel onbekend te zijn, nochtans vreemd is aan onze zeden en gewoonten.

Derhalve is het klaar dat het « Probation-systeem » — waaraan een mijner oud-leerlingen een zeer gedocumenteerde studie heeft gewijd, waarop het mi aangenaam is uw aandacht te vestigen (2) — zonder aanpassingen in ons land niet zou kunnen overgeplant worden.

De na-oorlogse perioden zijn stellig altijd gunstiger opzichte van nieuwigheden. Het tijdperk dat wij nu doormaken, is, ten andere, gekenmerkt door een algemene wetgevende en juridische hernieuwingsbeweging (3).

Ook verwekt het gebrek aan evenwicht, dat op de grote wereldconflicten volgt (4), gelegenheden- of primaire misdadigers en verschaft het momenteel een uitgebreider keus van proefgevallen.

De omstandigheden van de tijd waren dus gunstig voor een proefneming.

De gesteltenis der streek is het in mindere mate.

Bij ontleding biedt de misdadigheid in het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Gent een nogal kenmerkende originaliteit.

De zeer dichte bevolking (2.200.000 inwoners) is verspreid over het benepen grondgebied van twee provinciën, verdeeld in zeven gerechtelijke arrondissementen. De scheiding tussen de nijverheidscentra en de landbouwstreken is scherp afgetekend en kenmerkt zekere gebieden met bijzonder *crimineel klimaat*, waar de gerechtelijke actie, om doeltreffend te zijn, met een maximum van lenigheid en plaatselijke aanpassing dient uitgeoefend. Elke gezamenlijke werking, elke aanwending van maatregelen van algemene aard, vereist er een locale schikking.

Deze toevalligheden hebben mij er toe gebracht om de proefneming van het « Probation » op het plan van het gerechtelijke arrondissement te wagen. Nochtans heb ik het binnen het raam der hiërarchische verantwoordelijkheden van de gewone publieke actie behouden. Het was een kiese onderneming; noch in de strafwet, noch in het Wetboek van Strafvordering, noch in de wetten van gerechtelijke inrichting, zijn er dienaangaande bepaalde wetteksten voorhanden.

Alhoewel ons recht nog aan de sociale actie vreemd blijft, vermeen ik dat, indien het « Probation » geen gebiedende wetsbeschikkingen krenkt, het pretoriaans beginsel dat de strafvordering beheerst, zich tegen zijn verwezenlijking niet verzet.

Op grond van het wettelijk mandaat dat zij uitoefenen onder het hiërarchisch toezicht en de nationale controle en, ingevolge hun persoonlijke verantwoordelijkheid in het vervolgen der misdrijven, hebben de heren Procureurs des Konings uit uw rechtsgebied er in toegestemd om, voor de eerste maal in België, de verwezenlijking van het « Probation » te wagen. Door een rondschrijven dd. 26 Februari 1946, kregen zij kennis van de grondbeginselen van het op-proef-stellen en van de voorwaarden onder dewelke ik de mogelijkheid inzag, om de verantwoordelijkheid te nemen de vervolging gedurende deze proef te schorsen.

Bekommerd om de onafhankelijkheid van het Openbaar Ministerie in de strafactie, legde het rondschrijven in genen dele de maatregel op, maar verleende het aan de officier van het Openbaar Ministerie het vermogen de vervolging te schorsen en ze te vervangen door het proefstelsel. Het liet aan zijn initiatief en oordeel de keus over der gevallen die aan voorafbepaalde voorwaarden zouden beantwoorden; het stellen van voorwaarden was trouwens onontbeerlijk, om de eenvormigheid der proefneming te verzekeren, evenals om de juridische en

maatschappelijke perken te stellen, binnen dewelke zij diende te blijven.

Het is heden zonder belang geworden, in hun bijzonderheden de aanduidingen op te sommen, welke ab initio het « Probation »-processus tot grondslag dienden. Ik kan mij er toe beperken de maatschappelijke en juridische draagwijdte te bepalen van de grondregelen welke aangenomen werden.

1. — Regelen betreffende het feit en de straf voor dit feit voorzien.

Behalve de politieke en de persmisdrijven, moet geen enkel misdrijf, naar zijn aard, van het « Probation » uitgesloten worden.

Het is vanzelfsprekend dat de misdaden, ingevolge het vermoeden van sociaal gevaar dat de wetgever hun toegekend heeft, in *beginsel* geen aanleiding zouden kunnen geven tot een « Probation »-maatregel, welke, a priori, gesteund is op het niet voorhanden zijn van maatschappelijk gevaar; het sociaal bewustzijn zou dat niet aanvaarden.

Zekere misdaden, welke de practijk systematisch correctionaliseert en die gewoonlijk licht bestraft worden, vertonen nochtans al de kenmerken van de wanbedrijven en kunnen dan ook met hen gelijkgesteld worden. Daarom werd het aan de parketten opgegeven criterium, buiten de wettelijke qualificering gesteld en teruggebracht tot de straf.

Wanneer de Procureur des Konings van oordeel is, dat de door de rechtbank normaal toe te passen straf hoger zou zijn dan vijf jaar gevangenisstraf, is het instellen van het « Probation » uitgesloten. Lager dan vijf jaar is het toegelaten.

Ik ontveins mij niet dat dit dubbel subjectief beslissend kenmerk, voorzeker voor kritiek vatbaar is, maar ingevolge de evolutie welke de straf-toemetingen sedert het afkondigen van het Strafwetboek ondergaan hebben, scheen het onmogelijk, er een ander aan te nemen.

Het instellen van het « Probation » moet ten andere en noodzakelijkerwijze, enkele beperkingen medebrengen.

Zijn toepassing op min belangrijke misdrijven, alleen maar vatbaar voor geringe straffen (b.v. min dan 3 maand) biedt geen belang. Op gevallen waar de strafbaarheid twijfelachtig is, ware deze toepassing ook niet aan te nemen, daar het een middel zou worden om het « Probation » onrechtstreeks van zijn wettelijke doeleinden af te leiden en alzo de verantwoordelijkheid eigen aan de publieke actie, te ontwijken. Wanneer de magistraat beslist iemand onder « Probation » te stellen, mag er geen twijfel bestaan nopens de schuld van de daders die, in beginsel, de feiten moeten bekennen, zonder dat deze bekentenis, nochtans op welke wijze ook, uitgelokt weze.

Het herstel van de schade uit de inbreuk ontstaan, werpt insgelijks een nieuw juridisch vraagstuk op. Volgens de traditionele classieke beginselen, moet het Openbaar Ministerie vreemd blijven aan de schadevergoeding. Maar de gedachten hebben geëvolueerd (5) en gezaghebbende stemmen hebben zich verzet tegen de onverschilligheid van het orgaan der wet ten overstaan van een vergoedings-

actie, die met de rechtvaardigheid enigszins verband houdt.

Bij het aanwenden van het « Probation » kan de Procureur des Konings zich naar deze nieuwe strekkingen gedragen : daartoe is het hem voldoende de toepassing van de maatregel ondergeschikt te maken aan het herstel der schade, binnen een tijdspanne die hij bepalen zal, met inachtneming van de aanvangstermijn van de proef.

Eindelijk moeten de publieke orde en de vereisten van het sociaal bewustzijn gevrijwaard blijven : wanneer zekere misdrijven in bijzondere omstandigheden als beslist gevaarlijk voorkomen, zou de straffeloosheid een factor van sociale onzekerheid worden en moet het « Probation » uitgesloten zijn. Hoe streng de kenmerken der opgelegde voorwaarden en van het toezicht ook wezen, zou het op-de-proef-stellen in dergelijke omstandigheden als een gunstgebaar voorkomen en oorzaak zijn, van een verzwakking van het openbaar vertrouwen in de gerechtelijke actie.

2. — Voorwaarden betreffende de delinquent.

De voorwaarden betreffende het door de delinquent bedreven feit konden niet gemakkelijk bepaald worden; ook het punt te weten welke delinquent normaal onder « Probation » diende gesteld, heeft zeer kiese vraagstukken opgeworpen.

De afkondiging van de wet van 14 November 1947 op de voorwaardelijke veroordeling, zal mijn uiteenzetting nochtans vergemakkelijken. Deze wet bestond niet op 25 Februari 1946, toen de omzendbrief over het « Probation » opgesteld werd; het ontwerp er van was zelf nog in wording. Maar de overwegingen die mij toen tot bepaalde richtlijnen noopten, waren juist diegene welke aan de basis liggen van het nieuw regime der voorwaardelijke veroordeling. De heren Procureurs des Konings werden aangespoord om het « Probation » enkel voor te behouden aan de primaire delinquenten of lichte veroordeelden zonder *penitencier verleden* (d.w.z. die nooit een gevangenisstraf ondergaan hadden).

Maar deze louter objectieve voorwaarden konden als grondslag van het « Probation » niet volstaan, daar toepassing ervan slechts dan mag in acht genomen worden wanneer de *subjectieve gesteltenissen van de delinquent* en de *aard van zijn maatschappelijke omgeving*, bijzonder gunstig zijn.

De subjectieve gesteltenissen zijn nu juist deze individuele eigenschappen, waarvan ik gezegd heb dat men er van mag verhoplen, dat zij aan de schuldigen zullen toelaten zich rekenschap te geven van de ernst van het begane misdrijf, er het kwade van aan te voelen en spontaan elke oorzaak tot herhaling af te weren. Wanneer dergelijke neigingen ontegenzeggelijk bij een delinquent voorhanden zijn, zal het « Probation » teweegbrengen wat de voorwaardelijke veroordeling niet vermogt : *het scheppen van een kunstmatige anti-misdadige omgeving*.

Ik had het genoeg vast te stellen dat, door de opgelegde voorwaarden en maatregelen, de Procureur des Konings zelf het initiatief nam om, rond de delinquent, een atmosfeer of een neutraliserende

zone te scheppen, waaruit hij zoveel mogelijk de oorzaken en gelegenheden tot herhaling verwijderde: b.v. in zekere zedenzaken de verwijdering van het slachtoffer en in de beroepsmisdrijven, een oriënteringsverandering in de bedrijvigheid van de misdadiger.

Het inrichten van dit gunstig milieu maakt de wezenlijke moeilijkheid uit van het « Probation ». De politietechniek, onontbeerlijk tot het opsporen en vaststellen der inbreuken, moet de haar bij de wet normaal opgelegde rol niet te buiten gaan. Een politienavorsing brengt immer een minimum van publiciteit teweeg, welke op de reclassering een kwade weerslag kan hebben. De delinquent zelf, indien hij zich werkelijk in de veronderstelde uitmuntende gesteldheid bevindt, betoont gewoonlijk een zekere afkeer ten overstaan van dergelijke tussenkomsten en de maatschappelijke omgeving waartoe hij behoort, reageert altijd en zeer scherp in een zin van voorzichtigheid en behoedzaamheid.

Het kwam er dus op aan een techniek van sociale navorsing en reclassering uit te werken die, van af de aanvang der gerechtelijke tussenkomst bezijden de informatie van het Parket of van het onderzoek des rechters zou evolueren. Dank zij het toedoen van de heer Secretaris-Generaal van het Ministerie van Justitie konden de Parketten zich wenden tot de Maatschappelijke Dienst van het Departement en, in elk arrondissement van het rechtsgebied, tot de afgevaardigde sociale assistenten.

Van zodra de Procureur des Konings in de loop van een informatie of gerechtelijk onderzoek tot de overtuiging komt dat een op-proef-stelling doeltreffend zou kunnen zijn, beveelt hij een navorsing door tussenkomst van de Centrale Maatschappelijke Dienst. De heel moderne en gespecialiseerde inrichting van die administratie veroorlooft de magistratuur zich, in zekere mate, te verlaten op het initiatief en de bekwaamheid der sociale assistenten, wier onderzoekingen op uiterst zorgvuldige en omstandige wijze uitgevoerd worden. Wanneer er een psychiatrische twijfel voorhanden is, mag een geneesheer of zelfs het dispensarium voor geesteshygiëne geraadpleegd worden.

Na dit onderzoek wordt het sociaal verslag bij de strafbundel gevoegd en *hun gezamenlijke ontleding* licht de Procureur des Konings in, nopens de gepastheid van het « Probation », nopens dezes voorwaarden en de maatregelen die onontbeerlijk zijn om het milieu aan te passen en ook betreffende de gebeurlijke keus van een voorgd.

In de waarnemingsphase waarin het « Probation » zich nog bevindt (twee jaar en zes maand toepassing), is het vraagstuk der voorgdij, de toetssteen geweest van het stelsel en heeft het dezes bestaansvoorwaarden geschapen. Zonder de hulp van bereidwillige en onbaatzuchtige mensen, gunstig gestemd om aan de ondernomen taak mede te helpen, bekwaam om de draagwijdte er van te vatten en er, gedeeltelijk, de last van te aanvaarden, ware het aan de Procureurs des Konings onmogelijk geweest verantwoordelijkheden op zich te nemen die het normaal kader hunner zending en de materiële en organische mogelijkheden der parketten, te buiten gaat.

Het is mij bijzonder aangenaam te mogen verklaren dat zij deze taak ondernomen hebben met een doordringende zin der werkelijkheid. Vertrokken vanuit het niet, zich noodzakelijk steunende op de betrekkelijk onnanwkeurige gegevens van het straf- en sociaal onderzoek, hebben de Procureurs des Konings in hun kennis der streek, der gewoonten en zeden, der families en der personen, de beslissende redenen gevonden om bepaalde personen tot voogd aan te stellen. Ze zijn er in geslaagd hen tot het aanvaarden van hun zending te bewegen, hen vervolgens te overtuigen van het verheven sociaal karakter van de hun opgedragen taak en, door een even behendig als verstandig optreden, hen tot de rang van naaste medewerkers van het Gerecht te verheffen.

De omzendbrief dd. 25 Februari 1946 (§ 12) verzocht de heren Procureurs des Konings de voogd in hun kabinet uit te nodigen, ten einde hem officieel — of liever plechtig — de taak der voogdij op te dragen. Zij vestigen zijn aandacht op het begane misdrijf, het karakter van de delinquent, de gevaren waaraan hij blootgesteld is en de gevolgen van het « Probation » in zijn toekomstig bestaan. Ook kan de delinquent op die samenkomst uitgenodigd worden. Deze aangelegenheid is een werkelijk gerechtelijke handeling en een der voornaamste van het « Probation ». Zij wettigt een momentele schorsing van het gerechtelijk gezag, die aan een eenvoudig lid van het sociale korps de tijdelijke en gecontroleerde uitoefening verleent van een morele macht. Tussen twee personen verwekt zij het ontstaan van een nieuwe sociale verhouding, gekenmerkt door een zekere onderdanigheid, maar ontdaan van elk politieel of zelfs gerechtelijk karakter; het begrip van bijstand komt in de plaats van de beteugeling en zal gedurende heel de tijd der op-proef-stelling blijven.

3. — De bijstand.

Het eerste gebaar van bijstand rust nochtans op de Procureur des Konings. Wanneer deze magistraat de voorwaarden bepaalt, aan dewelke het « Probation » ondergeschikt is, laat hij zich hoofdzakelijk door het belang van de delinquent leiden: werkverplichting, verwijdering der oorzaken van het misdrijf, verbod zekere plaatsen, inrichtingen of streken te bezoeken, of zekere bedrijvigheid uit te oefenen.

Rekening houdende met de collectieve belangen, eist de Procureur des Konings ook van de schuldige de stipte nakoming van zijn sociale plichten: herstel der schade door de inbreuk veroorzaakt, daadwerkelijk en voortdurend volbrengen der familieplichten, enz. Eindelijk legt hij hem op, zijn voogd op regelmatige wijze te bezoeken.

Het behoort aan de voogd te waken over het naleven van deze voorwaarden en zijn taak is voorzeker niet gemakkelijk. Niettegenstaande een voorzichtige en oordeelkundige keus, gebeurt het, dat enkele delinquenten onwaardig zijn van het « Probation » of een bijzondere doortraptheid verraden, in het voldoen hunner slechte neigingen.

Dit is namelijk het geval voor de alcoholieke delinquenten en de toxicomanen.

In de meeste gevallen nochtans is de actie van de voogd een werk van bijstand: *hij neemt deel* aan het bestaan van de delinquent om hem het struikelen te beletten en hem de kloeke hand toe te steken in gevaarvolle omstandigheden.

Ten minste alle vier maanden en bovendien telkens de gebeurtenissen het vereisen, ontvangt de Sociale Dienst van het Ministerie van Justitie, die bestendig in voeling blijft met de aangeduide voogd, een verslag over het verloop van het geval. Wanneer het gedrag van de delinquent aanleiding kan geven tot de intrekking van het Probation, wordt de Procureur des Konings verwittigd om hem toe te laten een einde te stellen aan de proef, indien het algemeen belang zulks vereist. Dan treedt de publieke actie opnieuw in werking en zal de rechtsmacht ten gronde geroepen worden om over het misdrijf te beslissen.

Integendeel, wanneer door het voorbeeldig gedrag van de delinquent dezes verbetering verworven schijnt, laat de Procureur des Konings de verjaring haar verloop hebben gedurende een eerste termijn van drie jaar, bij welks verstrijken, indien er twijfel overblijft aangaande de volledige sociale reclasering, hij de verjaring kan stuiten en het toezicht gedurende een nieuwe termijn van drie jaar verlengen. Het op-proef-stellen kan aldus gedurende zes jaar verlengd worden. Dit is niet overdreven: het « Probation » is een *uitzonderlijke maatregel*; de delinquent mag het niet als een *gunstmaatregel* aanvoelen en de maatschappelijke orde mag er niet door gekrenkt worden. Ook heeft de Procureur des Konings tot plicht de beschikkingen, tot het uiterste, aan te wenden, die hem zullen toelaten zijn beteugelingszending uit te oefenen, indien het blijkt dat hij zijn vertrouwen verkeerd geschonken heeft en dat een straf nodig was.

* * *

Aldus werd in het rechtsgebied van uw Hof van Beroep de proefneming van het « Probation » gewaagd op *niet veroordeelde* delinquenten.

Niets, ten andere, verzette er zich tegen, dat *veroordeelde* delinquenten eveneens aan het regime onderworpen werden.

Het Openbaar Ministerie, belast met het *tenuitvoerleggen der uitgesproken straffen*, mag deze tenuitvoerlegging schorsen en ze ondergeschikt maken aan het toepassen van het « Probation »-regime. Alhoewel de heren Procureurs des Konings soms tot deze handelwijze hun toevlucht namen, schonken ze veelal hun voorkeur aan het op-proef-stellen *vóór* de veroordeling, wat hun beter aan de wens van het maatschappelijk bewustzijn scheen te beantwoorden. Dit blijkt uit het hiernavolgend overzicht der honderd eerste gevallen van « Probation »-toepassing in het rechtsgebied.

4. — De organieke omzendbrief over het « Probation » dd. 25 Februari 1946 kon er niet op bogen volmaakt en definitief werk tot stand te brengen. Zijn inleiding (§ 1) kondigde een hervorming aan, waarvan de auteur een betrekkelijk scepticisme veraadde, aangezien hij uitdrukkelijk het mislukken toegaf, van zekere voorgaande pogingen.

Hoe zou men trouwens een proefstelsel kunnen inrichten, dat meer een sociale dan een straf-actie medebrengt, op grond van een Wetboek van Strafvordering dat dagtekent van 1808 en van ouderwetse wetten op de gerechtelijke inrichting? Op dit gebied waren de Parketten ook niet gespecialiseerd en evenmin toegerust. Logischer wijze kan het « Probation » slechts verwezenlijkt worden wanneer *de inbreuk vast staat*. Hoeveel *verkiezelijker* ware het dan niet geweest een *wettelijk georganiseerd* systeem in te stellen, waardoor de rechter (desnoods in raadkamer en beslissend met gesloten deuren) het bestaan van de inbreuk had kunnen vaststellen, alsook het voorhanden zijn van gunstige individuele en sociale omstandigheden. De beslissing zou dan de delinquent de verplichting kunnen opleggen, zich aan een toezicht te onderwerpen en, indien dit laatste gunstig verloopt, zou dezelfde rechter, de veroordeling, terugwerkend mogen uitwissen door een algehele « *gerechtelijke vergiffenis* » toe te staan.

Geheel anders ontstond ons « Probation »-experiment: in alles was onzekerheid en twijfel. Een enkele sociale assistent per arrondissement (zelfs in het arrondissement Gent, met een bevolking van ongeveer vijf honderd duizend inwoners), moest belast worden met de meest kiese en meest verschillende taken.

De Procureurs des Konings waren blootgesteld aan kritiek en aan de steeds gemakkelijke beschuldiging van een onrechtvaardig onderscheid te maken of een weinig oordeelkundige keus te doen.

Niettegenstaande de erbarmelijke omstandigheden en voorwaarden in dewelke zij ondernomen werd, is deze proefneming — en het was er werkelijk een, in de wetenschappelijke zin van het woord — in het leven gebleven. Tijdens de twee eerste jaren van toepassing werden een honderdtal delinquenten onder « Probation » gesteld. Dit aantal is betekenisvol: het brengt aan het licht dat, in het gebied van uw Hof van Beroep, bevolkt door ongeveer 2.200.000 inwoners, de magistraten hun keus (50 per jaar) oordeelkundig hebben kunnen *beperken*. Nochtans is de omvang van het aantal personen aan de proef onderworpen, voldoende, opdat men van nu af uit het experiment enkele bepaalde gegevens kunne onthouden. Ik heb ze samengevat in tabellen, welke hierbij gevoegd zijn.

De gegevens betreffende *deze honderd eerste « Probation »-gevallen*, ingesteld in de loop der jaren 1946 tot 1948, zijn, op zichzelf, voldoende duidelijk opdat ik me tot enkele opmerkingen moge beperken.

Noteren we vooraf dat de onder « Probation » gestelde delinquenten de individuele en sociale kenmerken vertonen van de gewone misdadigheid. Er bestaat een meerderheid van ongehuwden of weduwnaars en van personen minder dan 30 jaar oud op het ogenblik der feiten. 42 % der delinquenten hebben inbreuk gepleegd tegen de eigendommen en 45 % tegen de zeden. De door hen uitgeoefende beroepen zijn zeer verschillend en vertegenwoordigen betrekkelijk normale verhoudingen: 5 % personen oefenen een vrij beroep uit; 8 % personen geven onderricht; 9 % zijn studenten; 12 % zijn

ambtenaren of staatsbedienden; 42 % zijn loontrekkenden of personen welke in dienst van anderen werken.

Het is niet van belang ontbloeit de persoonlijkheid der voogden in het licht te stellen. De Procureurs des Konings hebben ze in alle sociale categorieën gevonden: magistraten, advocaten, notarissen, geneesheren, gemeentemantatarissen en ambtenaren, godsdienstbedienaars, ambtenaren en zelfs een eenvoudig metselaar. Allen hebben de oproep van het gerecht gunstig beantwoord en hebben er in toegestemd soms belangrijke taken op zich te nemen.

Het is voorbarig van nu af een oordeel te vellen over de doeltreffendheid van het regime. Van de honderd eerste « Probation » werden er slechts zes ingetrokken: vier wegens slecht gedrag of het niet-inachtnemen der opgelegde voorwaarden, en twee omdat de betrokkene opnieuw een misdrijf gepleegd had.

Het is duidelijk dat aan deze laatste cijfers op dit ogenblik geen enkele betekenis kan gehecht worden, zonder de inzichten zelf der bewerkers van dit experiment voorbij te streven.

Maar oneindig meer betekenisvol is de om zo te zeggen natuurlijke wijze, waarop het « Probation » trapsgewijze en ongemerkt in het gerechtelijk leven doorgedrongen is.

Gewis bleek het normaal dat de advocaten en verdedigers het inwerkingstellen van het « Probation » kennend, aan de Procureurs des Konings er de toepassing van zouden aanvragen. Maar van het begin af heeft de Balie begrepen dat, in een zo kiese actie, alwaar er officieel op haar medewerking beroep kon gedaan worden (omzendbrief dd. 25 Febr. 1946, § 17), ze haar tussenkomst moest beperken tot de gevallen waarin de collectieve vereisten zowel als het individueel belang gevrijwaard bleven.

Het is opmerkelijk dat bijna al de aanvragen van de heren advocaten van zeer gezond oordeel getuigden en dat zekere onder hen aan het Openbaar Ministerie het mogelijke nut van een « Probation » deden uitschijnen.

Er is een nog meer kenschetsend feit: de Rechtbanken zelf deden beroep op het « Probation » door wegen die, bij het stilzwijgen der wet, officieus gebleven zijn. Herhaalde malen heeft de rechter, ter zitting, de uitspraak over de publieke vordering geschorst en de zaak onbepaald uitgesteld, het Parket verzoekende de mogelijkheid van een « Probation » te willen inzien.

Zeër onlangs handelde uw Hof zelf op gelijkwaardige wijze, in een belangwekkend geval.

En het is met een levendige voldoening, Mijne Heren, dat het Parket telkens op het verzoek van de rechtsmacht van wijzen is ingegaan, daar deze desiderata steeds met voorzichtigheid uitgedrukt werden en met een klaarblijkelijke bekommernis om de collectieve belangen. Indien de soms lange proef, aldus aan de schuldige opgelegd, ingevolge het verzoek van de rechter, met een goede uitslag bekroond wordt, zal de vervolging zelf nooit bestaan hebben en de door het misdrijf ontstane sociale breuk hersteld zijn, zonder nutteloze storingen in het normaal leven van de delinquent.

Maar hoe diep de pretoriaanse doordringing van het « Probation » in het strafrecht ook weze, mag de officieuze rol van de rechter slechts de overgang zijn naar een wettig regime.

En inderdaad, op 18 Mei 1948 heeft de heer Minister van Justitie op het bureel van de Kamer van Volksvertegenwoordigers een wetsontwerp neergelegd, aan de rechter toelatende, de delinquent die tot vijf jaar gevangenisstraf of minder veroordeeld wordt, onder « Probation » te stellen. De schikkingen van dit ontwerp vertonen zekere overeenkomsten met het stelsel dat ik U kom te beschrijven. Zij verwezenlijken evenwel een nieuwe stap, welke een te waarderen vooruitgang betekent: de op-proef-stelling zal toevertrouwd worden aan een « Probation-commissie », door een magistraat voorzeten en waarvan de werking verwantschap vertoont met deze van de commissies van het sociaal verweer. Het maatschappelijke deel van de gerechtelijke actie zal verzekerd zijn door gespecialiseerde ambtenaren — de « Probation-agenten » — die onder de leiding en het toezicht van de commissie zullen handelen.

Aldus, Mijne Heren, voltrekt zich, in België, de evolutie der gedachten betreffende het op-proef-stellen van de delinquenten. Zoals altijd, is de strafwetenschap van het *feit* uitgegaan naar het *recht*. Wanneer het ontwerp van de Minister van Justitie de goedkeuring van de wetgevende macht zal verworven hebben, zal het uur der ontlasting voor de Parketten van het gebied van uw Hof geslagen zijn.

Deze nieuwe instelling, waarvoor ze het materiaal samengebracht hebben en dat gedurende enkele jaren een hunner prerogatieven geweest is, zal terugkeren naar de magistraat door de wet aangesteld om de schuldigen de kastijding op te leggen of, wanneer het kan, geloof en vertrouwen te schenken aan de mensen van goede wil.

En met het diep gevoel, dat het bijgedragen heeft tot dit werk van ontluiking der nationale waarden, zal het Openbaar Ministerie voortaan vorderen, dat het U behage de nieuwe wet toe te passen.

* * *

Op 20 September 1947 overleed de heer Paul COOREMAN, vrederechter van het kanton Zele. Hij werd geboren te Dendermonde op 23 Mei 1890. Doctor in de rechten in 1919, liet hij zich bij de Balie te Gent inschrijven. Bij koninklijk besluit dd. 29 Maart 1924 werd hij tot vrederechter te Zele benoemd en in 1938 belast met de bediening van het kanton Lokeren.

De heer Cooreman was vrederechter in de echte zin van het woord. Hij stond steeds in nauwe betrekking met de inwoners van zijn kanton, die hij met wijze raadgevingen bijstond en wier geschillen hij steeds in der minne trachtte te regelen. Daartoe legde hij een geduld aan de dag dat eenieders verwondering afdwong.

Vrederechter Cooreman was politiek gevangene geweest tijdens de oorlog 1914-1918. Zijn vaderlandslievende gevoelens kwamen opnieuw tot uiting tijdens de tweede wereldoorlog: hij hield zich met

liefdadige werken onledig en verzachtte alzo de angst en het leed der duistere bezettingsdagen.

Hij was ridder in de Leopoldsorde.

De heer Maurits IDE, notaris en plaatsvervangend vrederechter te Hamme, overleed op 4 October 1947. Als plaatsvervangend vrederechter rekende hij het zich tot plicht, de verzoening te betrachten. Hij was een toonbeeld van burgerplicht en vaderlandsliefde, wat in 1943 zijn aanhouding tot gevolg had en zijn overbrenging naar Watten (St. Omer, Fr.), alwaar hij dwangarbeid moest verrichten. Waarschijnlijk deed hij daar de pleuris op die hem, op 4 October 1947, ten grave sleepte. Moge zijn voorbeeld in het geheugen der jongere geslachten blijven.

De heer Carolus CALEWAERT, advocaat te Aalst en plaatsvervangend vrederechter, overleed aldaar op 3 Januari 1948. Geboren op 16 Januari 1882, werd hij doctor in de rechten op 8 October 1904. Bij koninklijk besluit dd. 15 Januari 1930 werd hij plaatsvervangend vrederechter. Zoon van de vroegere vrederechter te Aalst, droeg hij van huize uit, de traditie mee van het recht.

Gedurende de lange ziekte van wijlen vrederechter Dholander, heeft hij als plaatsvervangend vrederechter zeer veel gepresteerd. Fier op deze titel, droeg hij er ook de last van. Zijn grote werkkraft en werklust waren geschraagd door een buitengewone rechtskennis.

De heer Leo VAN RAEMDONCK, geboren op 28 Juni 1885, werd bij koninklijk besluit dd. 28 Juni 1930, plaatsvervangend vrederechter te St. Gillis-Waas.

Ingevolge de afwezigheid van de titularis, nam de heer Van Raemdonck daadwerkelijk het ambt van vrederechter waar van 1 Januari tot 31 Juli 1931; hij deed dit gewetensvol.

De vaderlandsliefde heeft hij hoog in eer gehouden. Ook als burgemeester stond hij in groot aanzien; hij stelde als dusdanig belang in de noodwendigheden zijner onderhorigen.

Te Gent overleed, op 23 September 1947, meester R. FRIS, plaatsvervangend vrederechter van het 2e kanton Gent. Geboren op 23 Februari 1909, werd hij doctor in de rechten op 11 Juli 1931.

Ingeschreven als advocaat alhier, werd de heer René Fris weldra een belangrijke en uiterst sympathieke figuur der Balie, waar hij door iedereen gewaardeerd werd. Hij had een ingeboren aanleg, om de nederigen en de minst begunstigten der fortuin bij te staan of te steunen, maar was ten opzichte van iedereen gediensstig en bijzonder hoffelijk.

Maar ook op vaderlandlievend gebied liet hij zich niet onbetuigd. Na in 1940 zijn plicht gedaan te hebben als reserve-officier, beijverde hij zich om het zijne bij te dragen tot de Weerstandsbeweging. Aldus werd hij lid van de Liga der V.'s; dat deze Liga ernstig werk verrichtte, bewijst het feit dat verscheidene harer leden door de bezetter aangehouden werden.

In meester Fris verliezen wij een rechtschapen en edel mens, wiens nagedachtenis niet zal vergeten worden.

Dit weze een troost voor zijn diep beproefde

gade die hem, in wel en wee, zo trouw terzijde stond.

Op 16 Februari 1948 overleed te Oostende de heer advocaat André VALCKE. Geboren op 11 Augustus 1888, werd hij doctor in de rechten op 7 October 1911; hij liet zich op 2 December 1914 bij de Balie te Brugge inschrijven. Bij koninklijk besluit dd. 15 Januari 1936, werd hij tot plaatsvervangend vrederechter in het kanton Oostende benoemd. Als advocaat oefende hij zijn beroep uit op de meest gewetensvolle wijze. IJverig, vriendelijk en voor naam, genoot hij de volle achting der rechtbank en van zijn confraters. In deze tijd van gemakzucht was hij een lichtend voorbeeld voor de jongeren.

Ook als plaatsvervangend vrederechter was hij verdienstelijk en bespaarde hij zich noch moeite, noch tijd om zijn taak ten beste te volbrengen.

De heer L. GILLON, advocaat-pleitbezorger te Kortrijk, overleed aldaar op 18 Januari 1948. Geboren op 17 November 1868, promoveerde hij te Leuven op 12 Februari 1892 tot doctor in de rechten en legde zijn eed af als advocaat op 10 Maart 1892. Bij koninklijk besluit dd. 7 December 1896 werd hij advocaat-pleitbezorger. De politiek liet hem ook niet onverschillig: hij werd schepen, provinciaal raads lid en burgemeester.

Als advocaat is meester Gillon een wijze raadsman geweest. Hij kende de waarde der verzoening en der inschikkelijkheid; niet dat hij de rechtvaardigheid prijs gaf: waar het moest, hield hij stand en streefde naar het Recht.

Jarenlang was hij plaatsvervangend vrederechter. Ook onder dit opzicht was zijn onpartijdigheid en zakelijkheid hoog geprezen.

Hij werd benoemd tot ridder in de Kroonorde.

Op 14 Augustus 1948 overleed te Brugge advocaat Karel CARTON, een der meest opvallende figuren der Balie te Brugge.

Karel CARTON was te Wingene geboren op 25 Januari 1885. Hij behaalde zijn diploma van doctor in de rechten in 1909 en werd als advocaat bij de Brugse Balie ingeschreven in 1912. Spoedig openbaarde hij zich als een geducht tegenstrever, een goedhartig man en een ijverig werker. Mr. Carton trad voornamelijk op vóór de correctionele rechtbank en vóór het Hof van Assisen. Vóór deze laatste rechtsmacht behaalde hij merkwaardige uitslagen.

Hij is Stafhouder geweest in de jaren 1938-1939.

Mr. Carton wist zich zeer verdienstelijk te maken met veel stagisten te vormen en op te leiden.

Hij was door zijn confraters en door de rechtbank zeer geacht.

Deze laatste hulde-betuigingen kan ik niet afsluiten zonder een woord te zeggen over meester POELMAN, die ik persoonlijk goed gekend heb en die hier gedurende 55 jaar het ambt van pleitbezorger heeft uitgeoefend. Geboren in 1866, legde hij in 1888 de eed af van advocaat en werd medewerker van de gekende Gentse advocaat Ligy. In 1893 werd hij alhier tot pleitbezorger benoemd. Hij kende zijn vak uitstekend en ik herinner mij heel goed als jonge advocaat, de zorg waarmede hij zijn bundels samenstelde, te hebben bewonderd. In de laatste jaren was het hem niet meer mogelijk zich

nog naar het Paleis te begeven; toch bleef hij thuis steeds zich met zijn bundels bezighouden. Hij overleed op 31 Januari 1948.

Hij laat de herinnering na van een bescheiden, doch verkleefde en verdienstelijke medewerker van het gerecht.

* * *

Namens de Prins-Regent vorder ik, dat het Uw Hof behage, zijn werkzaamheden te hervatten.

OPGAVE

DER HONDERD EERSTE TOEPASSINGEN VAN HET PROBATION IN HET GEBIED VAN HET HOF VAN BEROEP

TUSSEN MAART 1946 EN JUNI 1948

I. Gevallen :

Parket te Gent	23
Parket te Brugge	23
Parket te Kortrijk	23
Parket te Oudenaarde	13
Parket te Dendermonde	15
Parket te Ieper	2
Parket te Veurne	1

100 gevallen

II. *Personlijke toestand der delinquenten :*

1. *Burgerlijke stand :*

Gehuwden	48
Ongehuwden	48
Weduwnaars	4

100 gevallen

2. *Ouderdom bij de op proefstelling :*

18 jaar : 5	21 jaar : 7
19 jaar : 5	22 jaar : 6
20 jaar : 1 = 11	23 jaar : 5
	24 jaar : 7
	25 jaar : 5 = 30
26 jaar : 3	31 jaar : 2
27 jaar : 2	32 jaar : 1
28 jaar : 4	33 jaar : 2
29 jaar : 2	34 jaar : 1
30 jaar : = 11	35 jaar : 1 = 7
36 jaar : 2	41 jaar : 1
37 jaar : 2	42 jaar : 3
38 jaar : 4	43 jaar : 5
39 jaar : 1	44 jaar : 3
40 jaar : = 9	45 jaar : = 12
46 jaar : 1	51 jaar tot 60 : 4
47 jaar : 3	61 jaar tot 70 : 3
48 jaar :	
49 jaar : 1	
50 jaar : 3 = 8	
71 jaar tot 80 jaar : 4	81 jaar : 1

3. *Gerechtelijke voorgaande :*

- 4 veroordeelden wegens overtreding.
- 1 berisping door de kinderrechter.
- 1 correctionele geldboete wegens wapendracht.

1 veroordeeling wegens overtreding en een correctionele veroordeling wegens melkvervalsing. — Het nieuw misdrijf : aanslag tegen de eerbaarheid.

1 veroordeling wegens overtreding en een correctionele veroordeling wegens zedenfeiten. 1 maand + 2 × dagen. — Het nieuw misdrijf : verduistering.

Totaal 8 gevallen. De 92 andere delinquenten hadden geen gerechtelijk verleden.

4. Beroep van de delinquent :

a) zonder beroep : 5 (waarvan één de echtgenote van een officier)
op rust gestelden : 4
huisvrouwen : 5
14

b) Vrije beroepen :
geneesheer : 3
ingenieur : 1
verzekeraar : 1
5

c) *Onderwijs* :
leraar : 3
onderwijzer : 4
opvoeder : 1
8

d) Ambtenaren en bedienden van Staat, Provincies en Gemeenten :
ambtenaren : 2
bedienden : 10
12

e) studenten : 8
seminarist : 1
9

f) Personen welke in dienst van een ander zijn :
bedienden : 11
werklieden : 22
dienstmeiden : 9
(waarvan 3 wegens inbreuk op art. 364 S.W.B.)
42

g) Handelaars, ambachtlieden :
handelaar : 1
ondernemingsbestuurder : 1
juwelier : 2
haarkapper : 2
electricier : 1
beenhouwer : 1
landbouwer : 2
10

Totaal : 100

III. Gepleegde misdrijven :

1. *Misdrijven tegen de eigendommen* :
diefstallen : 19
diefstallen door loondienars : 8
zware diefstallen : 2
heling : 2
misbruik van vertrouwen : 6
oplichtingen : 4
brandstichting : 1

2. *Misdrijven tegen openbare trouw* :
valsheid in geschriften : 2

3. *Misdrijven tegen de zeden* :
zedenschennis : 25
aanranding van de eerbaarheid : 18
verkrachting : 1
vruchtafdrijving (moeder van 5 kinderen in ellendige toestand) : 1
45

4. *Misdrijven tegen personen* :
gewelddaden : 7
bedreigingen : 3
10

5. *Inbreuken op bijzondere wetten* :
één geval.

Totaal : 100

IV. Personaliteit van de voogd met het toezicht belast.

1. *Onbepaalde gevallen* : voogd nog niet aangeduid einde van de proef : 8 gevallen

2. *Maatschappelijke assistente* van het Ministerie van Justitie : 27 gevallen

3. *Plaatselijke overheden* :
Burgemeesters (waarvan 1 geneesheer en 1 ereladvoaat) : 10
Gemeenteraadslid : 1
Gemeentesecretarissen : 4
Advocaten : 2
Pastoors of onderpastoors : 8
Notarissen (waarvan 4 ere-notarissen) : 6
Politiecommissarissen (waarvan 1 op rust gestelde) : 4
Op rust gestelde vrederechter : 1
Substituut Procureur des Konings (uit een ander arrondissement) : 1
Secretaris van het parket (uit een ander arrondissement) : 2
28 gevallen

4. *Overheid aan dewelke de delinquent in feite of bestuurlijk ondergeschikt was* :
Ambtenaren : 6
Onderwijs-inspecteur : 1
Athenaeumprefect : 1
College-overste : 1
Landbouwer : 1

Gasthuisbestuurder (waarvan een voogd is over en persoon van 81 jaar oud)	2
Ondernemingsbestuurder	1
	13 gevallen

5. Andere personaliteiten :

Bouwkundigen	2
Geneesheren	2
Handelaar	1
Op rustgestelde	1
Magazijnier	1
Treinwachter	1
Metselaar	1

9

V. Doeltreffendheid van de op-proefstelling.

Op 15 Juni 1948 waren er 6 gevallen van intrekking van de maatregel.

2 intrekkingen wegens nieuwe misdrijven.

4 intrekkingen wegens niet naleving der voorwaarden.

Duur van de proef :

In twee gevallen : enkele weken.

In een geval : 6 maanden.

In een geval : 1 jaar.

(1) Sociale Orde en conventionele Structuur, blz. 17. — Openingsrede uitgesproken ter zitting dd. 15 September 1947 van het Hof van beroep te Gent.

(2) Pierre Van Drooghenbroeck : « Des modifications nécessaires à notre régime de condamnation conditionnelle

et d'un complément nécessaire, la mise sous « Probation ».

— Rev. Droit Pénal 1946 (octobre).

(3) Commissies door het Ministerie van Justitie, de Regering of het Parlement belast met de opdracht tot het bestuderen of tot het hervormen der wetgeving.

a) *Commissie* voor het bestuderen der herziening van het strafrecht en der strafrechtspleging. (Besl. Reg. 9 November 1946).

b) *Commissie* voor het bestuderen der herziening van het Militair strafwetboek en der regelen nopens de bevoegdheid der militaire jurisdictie (Besl. Reg. 20 Mei 1948).

c) *Commissie* der respectieve rechten en plichten der echtgenoten en der *huwelijksregimes* (Besl. Reg. 14 Mei 1948).

d) *Officieuse commissie* voor het vereenvoudigen der rechtspleging in verbreking.

e) *Commissie* belast met het voorbereiden van de herziening der wetgeving over het *Handelsfonds* (Besl. Reg. 21 Jan. 1946. — Wetsontwerp dd. 20 Nov. 1946, Kamer).

f) *Commissie* voor de herziening der wet op het *Handelsregister* en van zekere artikelen der wet dd. 15 December 1872, zijnde Titel I van het Wetboek van Koophandel.

g) *Commissie* voor de herziening der wettelijke en reglementaire beschikkingen over de *Rechterlijke Inrichting* (Besl. Reg. 23 Jan. 1948 en 5 Mei 1948).

h) *Commissie van advies* belast met de studie nopens de herinrichting der *vredegerechten* van het Koninkrijk (M. Besl. 18 Sept. 1945).

i) *Commissie* voor het onderzoek van het statuut der Deurwaarders en hun bezoldiging (M. Besl. 17 Mei 1947).

j) *Commissie* voor het bestuderen der problemen betreffende de tussenkomst der pleitbezorgers in de burgerlijke rechtspleging (M. Besl. 31 Maart 1948).

k) *Commissie van advies* belast met het bestuderen der wijzigingen aan te brengen aan de artikelen 54 tot 61 der wet van 25 Ventôse - Jaar XI (M. Besl. 12 Jan. 1946).

l) *Commissie* voor het eenmaken van het Belgische recht, Nederlandse recht en Luxemburgse recht (M. Besl. 27 Maart 1948).

m) *Commissie van advies* betreffende de hervormingen aan te brengen aan de wet dd. 15 Mei 1912 op de Kinderbescherming (M. Besl. 13 Mei 1947).

(4) Zie *Mijn Mercuriale* dd. 15 September 1945.

(5) A. Prins. *Science pénale et de Droit positif* n° 598 tot 601.

(6) Zie de art. 22 en 27 van het Strafvorderingswetboek. Decreet dd. 16-24 Augustus 1790. Titel VIII, artt. 1 tot 6. Wet dd. 20 April 1810, art. 45.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 24 Mei 1948.

Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-verslaggever : M. Simon.

Eerste Advocaat-generaal : M. Hayoit de Termicourt

Binnentreden van woning. — Bij nacht door rijkswachters vermoedend dat een diefstal wordt gepleegd. — Onwettigheid. — Nietigheid van de gehele bewijsvoering omtrent de ter gelegenheid daarvan gedane ontdekking ener geheime alcoholstokerij.

Het vermoeden, dat in een huis diefstal wordt gepleegd is niet een omstandigheid, die volgens de wet aan rijkswachters toelaat bij nacht een woning te betreden. Wanneer ter gelegenheid daarvan de rijkswachters een geheime alcoholstokerij ontdekken, heeft de onwettigheid van het binnentreden, resp. van de huiszoeking, de nietigheid tengevolge van het naar aanleiding daarvan opgemaakte proces-verbaal, alsmede van de gehele daarop volgende bewijsvoering, daaronder begrepen de bekentenis van de verdachte.

Thoelen Pieter t/ Belgische Staat.

Gelet op het bestreden arrest gewezen op 22 Januari 1948 door het Hof van Beroep te Luik;

Over het enig middel van cassatie : schending

van artikelen 10 der Grondwet, 76 der Grondwet van 22 frimaire jaar VIII, artikelen 19 en 21 van het Besluit dd. 30 Januari 1815, doordat het aangevallen arrest het ten laste van aanlegger gelegd feit bevesten heeft verklaard op grond van vaststellingen die aanvankelijk werden gedaan door de Rijks-wacht in de loop van een huiszoeking die niet regelmatig en wettelijk is geschied;

Overwegende dat blijkens de vermeldingen van het bestreden arrest en van de processtukken de Rijkswachters het huis, waar de geheime alcoholstokerij werd ontdekt, hebben betreden gedurende de nacht, zonder machtiging van de Vrederechter en zonder het bestaan van een geheime alcoholstokerij te vermoeden;

Overwegende dat de woning onschendbaar is, dat geen huiszoeking mag geschieden tenzij in de bij de wet voorziene gevallen en voorgeschreven vormen, dat meer bepaaldelijk geen huiszoeking mag 's nachts gedaan worden in de woning van een burger behalve in de bij de wet uitdrukkelijk uitgezonderde gevallen, of met de toestemming van het hoofd van het huis;

Dat uit geen enkel processtuk blijkt dat de huiszoeking die tot de ontdekking van de geheime alcoholstokerij heeft geleid, gedaan werd door Rijkswachters bekleed met de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie in een plaats waar de offi-

cieren van politie ten allen tijde kunnen binnendringen of in een der gevallen waarin de wet uitdrukkelijk toelaat een huiszoeking te doen tijdens de nacht;

Dat de omstandigheid dat de Rijkswachters dachten en moesten denken dat een diefstal werd gepleegd in het huis, niet voorzien is door de wet en dienvolgens niet toelaat dat afbreuk wordt gedaan aan het principe dat de woning van elke burger een onschendbare schuilplaats is;

Dat aldus het Beheer van Financiën kennis heeft gekregen van het misdrijf ten gevolge van een wederrechtelijk binnendringen in een woning;

Dat de onwettigheid van de aanvankelijke vaststelling tot gevolg heeft de ongeldigheid van de naar aanleiding van die vaststelling ingezamelde bewijzen, de bekentenissen van aanlegger niet uitgesloten, waaruit volgt dat het aangevallen arrest uitspraak heeft gedaan op onwettig bewijs;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest in zake aanlegger;

Beveelt dat onderhavig arrest zal overgeschreven worden op de registers van het Hof van Beroep te Luik en dat melding er van zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Laat de kosten ten laste van het Beheer van Financiën;

Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Brussel.

NOOT. — Het wil ons voorkomen dat het bovenstaande arrest de begrippen *binnentreden van een woning en huiszoeking*, in verband met de daaromtrent geldende wetsbepalingen, niet duidelijk genoeg uit elkaar heeft gehouden. Tussen het recht tot huiszoeking en dit om woningen te betreden is van oudsher verschil gemaakt zoals o.m. blijkt uit de bewoordingen van de verschillende in het arrest aangehaalde wetsartikelen. Vgl. verder: Schuind, *Traité pratique de droit criminel*, II (3^e druk) p. 212 e.v.; Simon, *Précis de procédure pénale*, n^o 351 e.v.; noten onder art. 49 van het Wetboek van strafvordering bij Simon en de Beus, Belgische strafwetten.

HOF VAN ASSISEN DER PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

7 Mei 1948.

Voorzitter: M. Thienpont, raadsheer.

Bijzitters: M.M. Struye de Swielande en Van Bogaert, rechters.

O.M.: M. P. Delahaye, advocaat-generaal.

Pleiters: Mrs. W. de Saegher en R. Derycke.

**Kieswet. — Vervalsing van stembrieven. — Ontvanke-
lijkheid der strafvervolgung.**

De strafvervolgung, krachtens art. 200 van het Kieswetboek, o.a. wegens vervalsing van stembrieven, is slechts ontvankelijk, wanneer de schuldige op heterdaad betrapt is en de strafbaar gestelde handeling in het proces-verbaal der kiesverrichtingen vóór het beëindigen derzelfde, is vermeld.

O.M. t/ V.

Gezien de verklaring van de jury op de vragen haar door de Voorzitter van dit Hof gesteld in de zaak van het Openbaar Ministerie tegen V.....

Gehoord het Openbaar Ministerie;

Aangezien het feit A: bij de gemeenteverkiezin-

gen dd. 2 Maart 1947, bureellid of getuige zijnde, bij de stemming of bij de stemopneming betrapt te zijn geweest bedrieglijke vervalsing te hebben gepleegd met willens en wetens ongeveer veertien stembrieven uitgebracht in voordeel van lijst nr^o 2 te hebben gewijzigd in bonte stembrieven, — vastgesteld is door het bevestigend antwoord van de jury, maar niet strafbaar is, ingevolge het ontkennend antwoord van de jury op de vijfde vraag, waaruit blijkt dat de vervalsing niet onmiddellijk vermeld werd in het proces-verbaal der kiesverrichtingen;

Gezien artikel 363 van het Wetboek van Strafvordering, door de heer Voorzitter aangeduid;

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak, verklaart V. voornoemd ontslagen van de vervolging voor voor de bovenomschreven betichting.

NOOT: Het bovenstaande arrest van het Hof van Assisen van Oost-Vlaanderen lost een zeer oude rechtsvraag op, en wel in de door de wetgever gewilde zin.

Luidens dit arrest is het kiesbedrog, voorzien door art. 200 van het kieswetboek, slechts strafbaar wanneer de vervalsing op heterdaad werd betrapt en wanneer proces-verbaal werd opgesteld nopens de gepleegde onregelmatigheden.

Het betrappen op heterdaad van de schuldige is het enige bewijsmiddel door de wetgever ter zake toegelaten.

Tijdens de besprekingen in de Raad van State van art. 111 van het Strafwetboek dd. 12 Februari 1810, waaruit ons artikel 200 Kieswetboek is overgenomen, werd de stelling fel bekampt, doch ten slotte aangenomen.

Men leest in Locré (T. 29 blz. 381) de verscheidene besprekingen en o.m. de zienswijze van de aartskanselier die zou zegevierden:

« S.A.S. le prince archichancelier de l'empire dit qu'il ne » regarde pas comme indifférent d'abandonner aux juges » le choix des preuves. Dans le faux, le délit est con- » staté par l'inspection des pièces; ici l'on ne pourrait qu'en- » tendre des témoins et il serait fort dangereux de souf- » frir qu'un citoyen qui a assisté à une assemblée peut être » poursuivi de cette manière; puisqu'on a établi des règles » particulières sur les preuves du faux il convient également » d'en poser dans cette matière... »

De redenen, die de beperking van het bewijsmateriaal rechtvaardigen, zijn ingegeven door de vrees voor misbruiken en vermetele vervolgingen ingesteld soms lange tijd na het gepleegd bedrog in een politieke aangelegenheid. Deze uitlegging werd gegeven door Cambacerès (in Locré XV, blz. 183). Berlier (in Locré XV, blz. 206) vat het vraagstuk aldus samen:

« Malgré tout ce qu'a d'odieux une telle infraction on a » du craindre une issue trop facile à des tardives et témé- » raires recherches pour des faits qui ne laissent plus de » traces, quand le scrutin est détruit et qu'on a terminé » les opérations qui s'y rapportent. Combien dans cette ma- » tière les espérances trompées, les prétentions évanouies » et l'amour propre blessé ne feraient ils pas naître d'accu- » sations hasardeuses s'il était permis de recevoir après coup » et dans les cas où le coupable est surpris, pour ainsi » dire, en flagrant délit. »

Rechtspraak en rechtsleer hadden menige gelegenheid om artikel 111 uit te leggen omdat de toepassing er van, om reden van de beperkte bewijsvoering, feitelijk onmogelijk was.

Rolland de Villargues (Les Codes criminels interprétés, art. 111 nr 3) wordt door niemand tegengesproken wanneer hij beweert dat door heterdaad moet verstaan worden het vaststellen van bedrog, niet noodzakelijker wijze op het ogenblik waarop het wordt gepleegd, maar tijdens de kiesbewerkingen en dus vooraleer aan de zitting een einde wordt gesteld. Na het sluiten der kiesverrichtingen mag het vervalsen van stembiljetten niet bewezen worden door aanklachten die geleidelijk en maanden na het houden der kiesverrichtingen plaats grepen, zegt een arrest van de Cour de Cassation van Frankrijk (Cass. fr. 28 Februari 1812, Sirey, 1812.1.343).

Carnot (Droit pénal, I, blz. 462) laat van zijn kant terecht opmerken dat geen gevolg wordt gegeven aan de aanklacht van een openbaar officier (officier van politie) die de vaststelling kon doen tijdens de kiesverrichtingen; in dit geval moet de vaststelling van het bedrog door een officier van politie gelijk gesteld worden met het betrappen op heterdaad.

De beschikking van artikel 111 van het Frans strafwetboek werd door de Belgische wetgever overgenomen n.l. in art. 22 der Wet dd. 19 Mei 1867, in het voormalig art. 138 van ons strafwetboek en in art. 135 van het kieswetboek van 18 Mei 1872.

De voorbereidende werken tonen aan, dat de Belgische wetgever zich neergelegd had bij de beweegredenen opgegeven door de Franse wetgever (zitting 1857-1858 Kamerzitting 28 April 1858 - Doc. 171; Kamerzitting 20 December 1848 - Doc. 48; Senaatzitting 2 Maart 1863 - Doc. 33; Kamerzitting 1864-65, blz. 891).

In laatstgenoemd document leest men wat volgt:

« Nous adoptons les motifs de l'art. 111 mais pensons » également que le délit doit être constaté au moment »

» même ou il a été commis ou du moins, avant la dissolution de l'assemblée électorale, et que s'il n'était découvert ou constaté qu'ultérieurement il ne pourrait plus être poursuivi... ».

Artikel 45 der Belgische wet van 9 Juli 1877 schrijft daarenboven de verplichting voor de gepleegde onregelmatigheden in een proces-verbaal op te nemen. Dergelijke verplichting was reeds verondersteld volgens artikel 111 SWB. De nieuwe bepaling is als volgt gemotiveerd. (Zittijd 1876-77 Parlementaire Handelingen Kamer blz. 85): « La votation et le dépouillement ne devant plus se faire en présence des électeurs la loi ordonne de mentionner les délits au proces-verbal ».

De wijze, waarop het geknoel in het proces-verbaal moet vermeld worden, evenals de vorm van het proces-verbaal worden evenwel niet bepaald. Er zijn geen sacramentele vormen voorzien en het volstaat dat de aantekeningen in het proces-verbaal klaar genoeg zijn om de rechter toe te laten zijn overtuiging te staven.

Een arrest van het Hof te Rennes (6 Augustus 1840, Sirey 1840, 2, 400) blijft dan ook toepasselijk. Het betrof de uitlegging te geven aan een proces-verbaal, waarin de naam van de schuldlige niet vermeld was. Het Hof aanzag dergelijk proces-verbaal als voldoende: « que si le nom de Leboulicaut n'y est pas consigné comme étant le délinquant il est cependant appris qu'il fut à l'instant même désigné comme tel par les réclamans ».

In het geval aan het Hof van Assisen van Oost-Vlaanderen op 7 Mei 1948 onderworpen bestond een ontwerp van proces-verbaal, opgesteld tijdens de kiesverrichtingen, waaruit de onregelmatigheden op impliciete wijze konden afgeleid worden, alsmede een proces-verbaal, opgesteld na de kiesverrichtingen, en waarin de vervalsingen op formele wijze de beschuldigde werden toegeschreven. Het Openbaar Ministerie betwistte de onderzochte rechtsvraag niet, doch deed aan de jury de vraag in feite stellen of de voorgelegde stukken als geldig proces-verbaal konden aangezien worden. De jury antwoordde ontkennend.

Artikel 45 der wet van 9 Juli 1877 werd overgenomen door het huidige artikel 200 van het Kieswetboek. Praktisch is dit artikel niet bruikbaar omdat de leden van ieder kiesbureau zich meestal zullen verstaan om een of andere oplossing aan het geknoel te geven zonder er melding van te maken in het proces-verbaal.

De Franse wetgever heeft sinds lang de moeilijkheid ingezien en ingevolge artikel 35 van het decreet van 2 Februari 1852 zijn de vervolgingen niet meer afhankelijk van de betrappling van de dader op heterdaad.

Eigenaardig is dat de Belgische wetgever de vervolgingen heeft verbonden aan de voorwaarde van betrappling op heterdaad, zich steunende op een Franse wettekst die, op het ogenblik der besprekingen in onze Kamers, sinds meerdere jaren uit het Frans wetboek als niet bruikbaar was verwijderd.

In de huidige stand der wetgeving zijn de vervolgingen ingesteld door het Openbaar Ministerie, wegens het geknoel in kiesverrichtingen, voorzien door art. 200 van het Kieswetboek, slechts ontvankelijk in de mate dat de schuldlige op heterdaad werd betrapt en dat een proces-verbaal opgesteld voor het eindigen der kiesverrichtingen melding maakte van de gepleegde onregelmatigheden.

P.D.

BURGERLIJKE RECHTBANK VAN MECHELEN

1e Kamer. — 12 April 1948.

Voorzitter : M. Gérard.

Rechters : M.M. Van de Weyer en De Cocq.

Advocaten : Mrs. R. Olbrechts en M. Van Ussel.

Bevoegdheid van de bestendige deputatie. — Rekening en verantwoordelijkheid van gemeenteontvanger. — Tenuitvoerlegging van de daarover getroffen beslissingen.

De Bestendige Deputatie is uitsluitend bevoegd om kennis te nemen van de geschillen, ontstaan naar aanleiding van de door een gemeente-ontvanger afgelegde rekening en verantwoording.

Hare desbetreffende beslissingen kunnen zonder nadere tussenkomst van de gewone rechtbanken worden tenuitvoergelegd.

Gemeente Kathelijne-Waver t./ Sermeus.

Gelet op het exploit van rechtsingang betekend door deurwaarder Joseph Tas, te Mechelen, de 4e Juli 1947, ertoe strekkende om verweerder te horen veroordelen tot de betaling van 148.487,22 frank,

wegens niet geïnde en verjaarde belastingen van rollen over de dienstjaren 1933 tot en met 1939 en dit in uitvoering van een beslissing door de Bestendige Deputatie van de Provinciale Raad van Antwerpen, dd. 22 Maart 1946, getroffen na inschrijving van voormelde som ten laste van verweerder in de afrekening van klerk tot meester;

Overwegende dat verweerder de bevoegdheid van de Rechtbank betwist op grond van de bewering dat volgens een eensluidende rechtsleer en rechtspraak, de Bestendige Deputatie van de Provincie uitsluitend bevoegd is, met uitsluiting van de gewone rechtbanken om kennis te nemen van de rekening van klerk tot meester, welke opgemaakt wordt bij het beëindigen van de werkzaamheden van de gemeenteontvanger (Mons, 22 October 1934, J. des Trib., 1935, nr 3396);

Dat inderdaad aan de Deputatie van de Provinciale Raad op het gebied van het gemeentelijk financieel een jurisdictionele bevoegdheid opgedragen is; het provinciaal college is naar Belgisch publiek recht bevoegd om de rekening van klerk tot meester van de gemeenteontvanger vast te stellen. Algemeen wordt aanvaard dat de besluiten van de Provinciale Deputatie evenals die van het Rekenhof uitvoerbaar zijn op de borgstelling, alsmede op de roerende en onroerende goederen van de rekenplichtige, zonder dat op de gewone rechtbank beroep dient gedaan. Het Provinciaal College oefent dus een ware rechtsmacht uit. De rechterlijke macht is volkomen onbevoegd... (A. Mast : De geschillen van Bestuur naar Belgisch recht, Larcier, 1945, p 129);

Dat de Bestendige Deputatie als rechtsmacht optreedt als zij, beslissende over de rekeningen der gemeenteontvangsten, uitspraak doet over een betwisting tussen de gemeente en de gemeenteontvanger, bij zoverre dat haar uitspraak een uitvoerbare titel uitmaakt (Giron, Droit Admin., I, 187, met verwijzing naar verschillende arresten van het Hof van Verbreking door voormeld vonnis van Mons);

Dat de rechten en verbintenissen, ontstaan uit de betrekkingen van de gemeente met de gemeenteontvanger, onder de bevoegdheid vallen van de Bestendige Deputatie, terwijl de rechtbanken desaan gaande onbevoegd zijn, voorschift dat van openbare orde is (Rép. Prat. dr. Belge, T. II, V°, Commune, nr 1936);

Dat de eisende partij derhalve reeds in het bezit is van een regelmatige en uitvoerbare titel, zodat de Rechtbank onbevoegd is om in casu een uitvoerbare titel te verlenen die trouwens overbodig is;

Aangezien de beschikkingen van artikelen 2, 34, 36, 37, 40, 41 der wet van 15 Juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, werden nageleefd,

Om deze redenen,

De Rechtbank, alle verdere of strijdige besluiten verwerpende, verklaart zich onbevoegd en veroordeelt de eisende partij tot de kosten.

NOOT. — Tegen dit vonnis werd geen hoger beroep aangekondigd.

Een rechtsmiddel tegen het besluit van de Bestendige Deputatie bestaat niet. Vgl. buiten de in het vonnis geciteerde rechtsleer en rechtspraak : Hof Brussel, 15 Juli 1904, Tijdschrift van de gemeentebesturen, 1904, 246; Brants, Het Belgisch Gemeenterecht, nr 174.

BIBLIOGRAPHIE

J. NAGELS en K. VAN LOO. — **De Kinderbijslagwet van 10 Juni 1937.** Die Keure. Brugge 1948. 272 blz.

In een zeer verzorgde editie hebben de auteurs de kader-wet van 10 Juni 1937 die de gezinsvergoedingen heeft uitgebreid aan de werkgevers en niet-loontrekkenden gepubliceerd en tevens de uitvoeringsbesluiten en n.l. het gecoördoneerd besluit van de Secretaris-Generaal van 1 Februari 1941 uitgegeven.

In de linker kolom is de wet afgedrukt, de rechtse kolom bevat uitleg.

Dit commentaar beperkt zich meerendeels tot een verwijzing naar de voordracht aan de Koning, soms naar het Bulletin van vragen en antwoorden van Kamer en Senaat.

Er zijn weinig persoonlijke opmerkingen te vinden.

In plaats van de alphabetische lijst der Gemeenten te publiceren met kadastraal inkomen met het oog op de toepassing van 2 artikels der wet (139 en 141) hetgeen niet minder dan 62 bladzijden in beslag neemt, zouden schrijvers nuttiger werk gedaan hebben zo ze zowel de administratieve als de rechterlijke rechtspraak hadden verzameld en nevens de wet hadden bekend gemaakt.

Meer en meer verweren zich de leden der mutualiteiten die gedagvaard worden in betaling van bijdragen hetzij ze beweren dat de wet op hen niet toepasselijk is, hetzij ze aanspraak maken op gezinsvergoedingen en de compensatie opwerpen (deze kwestie staat in het brandpunt der belangstelling) hetzij ze (al weze het op een zeer verkeerde manier) de wetteksten uitleggen.

Het zou interessant geweest zijn daarover ingelicht te zijn.

Sinds het boek van de H. Pierre Gosseries, « Les allocations familiales aux non salariés en Belgique » dat in 1939 gepubliceerd werd, dus op het ogenblik dat de wet praktisch niet werd toegepast, vermits het Besluit van de Secretaris-Generaal van 9 October 1940 reeds gedeeltelijk de toepassing der wet schorste voor de jaren 1939 en 1940, bestaat er, menen wij, geen enkel commentaar dat het ingewikkeld uitvoeringsbesluit van 1 Februari 1941 uitlegt.

Zoals we reeds de gelegenheid hebben gehad het te vermelden zijn de rechterlijke beslissingen niet talrijk daar het in hoofddorde administratief recht geldt (1) maar we hadden toch gehoopt niet samengevatte teksten te vinden maar wel een rangschikking van de eerste uitspraken.

We zijn dan ook teleurgesteld geweest.

De verschoning van de auteurs bestaat in het feit dat de stof fel evolueert en het commentaar dikwijls niet meer aan de wetgeving aangepast is.

Niettemin kon nuttig werk voorgebracht worden wat aangaat de algemene principes en de grote lijnen der wet.

Paul Pollet.

(1) Zie Rechtskundig Weekblad van 30 Nov. 1947. col. 346.

WETGEVING

WET van 21 Augustus 1948 tot afschaffing van de officiële reglementering van de prostitutie.

KAREL, Prins van België, Regent van het Koninkrijk, Koning Leopold III, door 's vijands toedoen, zich in de onmogelijkheid bevindende om te regeren.

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, HEIL.

De Kamers hebben aangenomen en Wij bekrachtigen hetgeen volgt :

Artikel 1. Artikel 96 der gemeentewet van 30 Maart 1836, gewijzigd bij artikel 19 der wet van 30 December 1887, wordt ingetrokken. De verordeningen krachtens voorgenoemde artikelen uitgevaardigd, zijn niet langer van toepassing.

Door de gemeenteraden kunnen, evenwel, verordeningen tot aanvulling van deze wet worden genomen, indien zij ten doel hebben de openbare zedelijkheid en de openbare rust te verzekeren. De door die verordeningen voorziene misdrijven worden met politiestrafen gestraft.

Art. 2. 1. Artikel 380bis van het Wetboek van Strafrecht wordt door de volgende bepalingen vervangen :

« Met gevangenisstraf van één jaar tot vijf jaar en met geldboete van 100 frank tot 5.000 frank wordt gestraft :

« 1° Al wie, ten einde eens anders driften te voldoen, een meerderjarig persoon of, buiten de bij de twee vorige artikelen voorziene gevallen een minderjarig persoon, zelfs met haar goedvinden tot het zich overgeven aan ontucht of prostitutie heeft geronseld, verleid of vervreemd.

» De poging wordt gestraft met gevangenisstraf van drie maanden tot drie jaar en met geldboete van 26 frank tot 3.000 frank;

» 2° Al wie een huis van ontucht of prostitutie heeft gehouden;

» 3° De souteneur.

» Souteneur is hij die, geheel of ten dele, leeft op kosten van een persoon wier prostitutie hij exploiteert.

» Veroordeelt de rechter de souteneur, dan kan hij hem ter beschikking van de regering stellen om, nadat hij zijn straf heeft uitgedaan, gedurende ten minste twee jaar en ten hoogste zeven jaar in een bijzondere inrichting te worden geïnterneerd;

» 4° Al wie, op enige andere wijze, eens anders ontucht of prostitutie gewoonlijk geëxploiteerd heeft. »

II. Artikel 380 van het Wetboek van Strafrecht wordt door de volgende bepaling vervangen :

« Al wie een aanslag tegen de zeden heeft gepleegd, door tot ontucht, bederf of prostitutie van een minderjarige van de ene of de andere kunne, wiens staat van minderjarigheid hij niet kende ten gevolge van zijn nalatigheid, aan te hitsen ze te bevorderen of te begunstigen ten einde eens anders driften te voldoen, wordt gestraft met gevangenisstraf van zes maanden tot vijf jaar en met geldboete van 50 frank tot 5.000 frank. »

III. Artikel 380ter van het Wetboek van Strafrecht wordt door de volgende bepaling vervangen :

« Al wie een, zelfs meerderjarig persoon, tegen haar wil in, zelfs op grond van aangegane schulden, in een huis van ontucht of prostitutie ophoudt, of een meerderjarig persoon dwingt tot het plegen van ontucht of prostitutie, wordt gestraft met gevangenisstraf van één jaar tot vijf jaar en met geldboete van 100 frank tot 5.000 frank. »

Art. 3. De volgende bepaling wordt in hoofdstuk VI

van titel VII, boek II van het Wetboek van Strafrecht ingevoegd :

« Artikel 380^{quater}. Met gevangenisstraf van acht dagen tot drie maanden en met geldboete van 26 frank tot 500 frank wordt gestraft al wie, in een openbare plaats, door woorden, gebaren of tekens, een persoon tot ontucht aanzet. De straf wordt verdubbeld als het misdrijf gepleegd werd tegen een minderjarig persoon.

» Met gevangenisstraf van één maand tot één jaar en met geldboete van 100 frank tot 1.000 frank wordt gestraft al wie, door welkdanig middel van ruchtbaarheid, zelfs indien de aard van zijn aanbod of zijn vraag onder bedekte bewoordingen verscholen is, kenbaar maakt dat hij zich aan prostitutie overlevert, de prostitutie van anderen begunstigt of wenst in betrekking te komen met een persoon die prostitutie pleegt. »

Art. 4. I. In artikel 382 van het Wetboek van Strafrecht worden de woorden « bij dit hoofdstuk » vervangen door de woorden « bij de artikelen 379, 380, 380^{bis}, 380^{ter}, 381 van dit hoofdstuk ».

2. De volgende bepaling wordt, als derde alinea, aan artikel 382 van hetzelfde Wetboek toegevoegd : « De rechtbanken kunnen tegen de veroordeelden het verbod uitspreken, voor een tijd van één jaar tot drie jaar, te rekenen van het verstrijken van hun straf, hetzij persoonlijk, hetzij door bemiddeling van een zaakvoerder of zaakvoerster, een drankgelegenheid en verhuurkantoor, een winkel van tabak- of rookartikelen, een café-concert, een openbare dansinrichting, een massage-inrichting, een manucuurinrichting te houden, of er, uit welken hoofde ook, werkzaam te zijn. Elke inbreuk op dit verbod wordt gestraft met gevangenisstraf van één maand tot drie maanden en met geldboete van 100 frank tot 1.000 frank.

Art. 5. Artikel 1, n° 18, van de uitleveringswet van 15 Maart 1874 wordt gewijzigd als volgt :

« 18. Voor aanslag tegen de zeden, door tot ontucht, bederf of prostitutie van een minderjarige van de ene of de andere kunne aan te hitsen, ze te bevorderen of te begunstigen, ten einde eens anders driften te voldoen; voor het ronselen, verleiden of vervreemden van een persoon van de ene of de andere kunne, met het oog op de ontucht of de prostitutie om eens anders driften te voldoen; voor het ophouden, tegen zijn wil in, van een persoon in een huis van ontucht of prostitutie; voor dwang, uitgeoefend op een persoon met het oog op ontucht of prostitutie; voor het houden van een huis van ontucht of prostitutie; voor een daad van souteneur of gewone exploitatie van eens anders prostitutie of ontucht. »

Art. 6. Paragrafen 2 en 3 van artikel 8 der wet van 27 November 1891, tot beteugeling van de landloperij en de bedelarij, worden ingetrokken.

De woorden « en de bijlopers van ontuchtige vrouwen » in artikelen 13 van dezelfde wet worden weggelaten.

Art. 7. § 1. Het 1° van het eerste artikel van de wet van 15 Mei 1912 op de kinderbescherming wordt gewijzigd als volgt :

« 1° De vader en de moeder die, bij toepassing van de artikelen 378, § 2 en 382, § 2, van het Wetboek van Strafrecht, werden veroordeeld wegens een van de misdrijven, voorzien bij de hoofdstukken V en VI van titel VII van Boek II van dit Wetboek. »

§ 2. — Het 3° van § 1 van het eerste artikel van de wet van 29 Augustus 1919 betreffende de slijterijen van gegiste dranken doen luiden als volgt :

« 3° Zij, die veroordeeld werden wegens een van de misdrijven, voorzien bij de hoofdstukken IV, V, VI, VII en VIII van titel VII van Boek II van het Wetboek van Strafrecht. »

§ 3. 4. Het 2° van artikel 6 van het Kieswetboek wordt door de volgende bepalingen vervangen :

« 2° Zij die werden veroordeeld bij toepassing van artikel 380^{bis} van het Wetboek van Strafrecht, zoals dit artikel werd gewijzigd door de wet tot afschaffing van de officiële reglementering van de prostitutie;

» Zij die, vóór de inwerkingtreding van de wet tot de afschaffing van de officiële reglementering van de prostitutie, een huis van ontucht of van prostitutie hebben gehouden;

» Zij die werden veroordeeld om een inrichting van geheime prostitutie te hebben gehouden;

» Zij die, als souteneur van publieke vrouwen, ter beschikking van de Regering werden gesteld bij toepassing van de wet van 27 November 1891 tot beteugeling van de landloperij en van de bedelarij. »

B. In het 2° van artikel 7 van het Kieswetboek worden de cijfers « 372 tot 382 » vervangen door de cijfers « 372 tot 380, 380^{ter} tot 382 ».

C. Het 11° van artikel 7 van hetzelfde Wetboek wordt ingetrokken.

§ 4. In het 3° van littera a) van artikel 51 van de wet op de militie, samengeordend door het koninklijk besluit van 15 Februari 1937, worden de woorden « verderf der jeugd, ontucht of openbare zedenschennis » vervangen door de woorden « of bij de artikelen 379 tot 386 van het Wetboek van Strafrecht voorziene misdrijven. »

§ 5. De eerste alinea van het 2° van artikel 11 van de besluitwet van 14 November 1939 betreffende de beteugeling van de dronkenschap, wordt gewijzigd als volgt :

« 2° Door één of meer personen die veroordeeld werden voor een van de bij de artikelen 379 tot 382 van het Wetboek van Strafrecht voorziene misdrijven of om een inrichting van geheime prostitutie gehouden te hebben. »

Art. 3. 1. De woorden « van de ene of de andere kunne » worden ingevoegd na de woorden « gerechtelijke officieren of agenten » in artikel 1 der wet van 7 April 1919 tot instelling van gerechtelijke officieren en agenten bij de parketten.

2. Volgende paragraaf wordt toegevoegd aan artikel 8 van dezelfde wet :

« De vrouwelijke gerechtelijke officieren en agenten hebben dezelfde rechten en ambtsbevoegdheden als de mannelijke gerechtelijke officieren en agenten. Bovendien, zijn zij er speciaal mede belast de misdrijven strijdig met de goede zeden, waarvan vrouwen of kinderen daders, slachtoffers of getuigen zijn, op te sporen. »

Kondigen de tegenwoordige wet af, bevelen dat zij met 's Lands zegel bekleed en door het « Belgisch Staatsblad » bekend gemaakt worde.

Gegeven te Ciergnon, de 21 Augustus 1948.

MEDEDELINGEN

BIJ HET BEGIN VAN HET GERECHTELIJK JAAR

Op de traditionele wijze werd op 15 September jl., met de plechtige heropeningszittingen van het Hof van Verbreking, van de Hoven van Beroep en van de andere rechtbanken, het nieuwe rechtelijk jaar begonnen.

Bij het Hof van Verbreking werd dit jaar de mercuriale in het Frans uitgesproken. De procureur-generaal, de heer L. Cornil, behandelde de geschiedenis en de taak van ons hoogste gerechtshof.

De openingsrede bij het Hof van beroep te Brussel werd door advocaat-generaal Willems gehouden. Hij

sprak in het Nederlands over de geschiedenis en de werking van het Belgisch-Luxemburgs wisselinstituut. De Gentse procureur-generaal Bekaert, hield daarentegen een pleidooi voor de toepassing van het « probationsystem » in ons strafrecht. Bij het Hof van Beroep te Luik was door procureur-generaal Tahon als onderwerp « Le mobile des actes criminels » gekozen.

Ter gelegenheid ook van het begin van het rechtelijk jaar werden door de minister van justitie de eerste voorzitters van het Hof van Verbreking en de Hoven van Beroep, benevens de procureurs-generaal en de stafhouders ontvangen. Deze ontvangst werd ook bijgewoond door de eerste voorzitter van het Krijgshof en de auditeur-generaal.

INSTALLATIE VAN DE RAAD VAN STATE

Bij Regentsbesluit van 21 Augustus jl. is de datum van de volledige inwerkingtreding van de wet van 23 December 1946, waarbij een Raad van State werd opgericht, bepaald op 23 Augustus 1948.

De plechtige installatie van de Raad van State zal plaats hebben op 9 October a.s.

BESTAAT DE DUITSE STAAT NOG ?

Naar aanleiding van een bespreking van het boek van Dr W. Friedmann, Professor of public Law aan de universiteit te Melbourne: *The Allied Military Government of Germany* — verschenen onder de auspiciën van the London Institute of World Affairs by Stevens and Sons — in het Julinumnummer van *The Law Quarterly Review* (vol. 64, p. 420) vestigt de recensent Norman S. Marsh de aandacht op de talrijke en ingewikkelde juridische, politieke en economische problemen, die door de volledige capitulatie en bezetting van Duitsland gesteld werden. Interessant is het hier mede te delen, dat naar het oordeel van Marsh er thans in de Angelsaksische literatuur drie verschillende opvattingen bestaan over de huidige juridische status van Duitsland. Een eerste opvatting, volgens welke Duitsland tengevolge van de algemene capitulatie als staat opgehouden heeft te bestaan, is in het *American Journal of International Law* (vol. 39, p. 518), door de uitgeweken Weense rechtsgeleerde Prof. Hans Kelsen verdedigd geworden. Mr. Jennings daarentegen (*British Year Book of International Law*, 1946, p. 112) is van oordeel, dat volgens het internationale en Engelse recht de Duitse staat nog bestaat en nog steeds met de geallieerden in oorlog is, ofschoon hij tijdelijk door de vier bezettingsautoriteiten bestuurd wordt. Prof. Friedmann stelt nu, volgens Marsh, een derde zienswijze voor n.l. dat Duitsland niet opgehouden heeft te bestaan als staat « but would apply the laws of peace as between Germany under Allied control and other States ».

A. P.

DE INDELING VAN HET NIEUWE NEDERLANDSE BURGERLIJK WETBOEK

Op 8 Mei jl. heeft Prof. Mr. E. M. Meyers in de Ridderzaal te 's Gravenhage een voordracht gehouden over de herziening van het Nederlands Burgerlijk Wetboek. In deze voordracht, die in het *Weekblad voor Privaatrecht, Notarisambt en Registratie* (W.P.N.R.) van 3 en 10 Juli jl. werd opgenomen (nrs 4041 en 4042) worden interessante gegevens en bijzonderheden verstrekt omtrent het algemene karakter van het ontwerp, de wijze, waarop het werk verricht wordt, de reeds voltooide arbeid en de indeling van het nieuwe wetboek.

Omtrent dit laatste punt zegde Prof. Meyers het volgende :

« Het is bekend hoe de Code civil iedere systematische indeling mist en ons wetboek het oude stelsel van de Instituten van Gajus en Justinianus volgt, personen, zaken, acties. Het Duits Burgerlijk Wetboek is het eerste geweest, dat een principieel geheel andere indeling heeft toegepast. Deze nieuwe indeling geeft niet alleen een enigzins andere volgorde der behandelde onderwerpen — een aangelegenheid van ondergeschikt belang — maar geeft ook een algemeen gedeelte, regels geldend voor het gehele burgerlijk recht. Het is dit Algemeen Gedeelte, waarvan de waarde bij het ontwerpen van ieder wetboek sterk bediscussieerd is. Het Zwitserse Wetboek heeft gemeend het Duitse voorbeeld te moeten volgen. Daarentegen is wel een algemeen gedeelte naar Duits model te vinden in de wetboeken van Japan en China, van Brazilië en het ontwerp van het Argentijnse wetboek en in dat van Sovjet-Rusland. Er zij echter aan herinnerd, dat in het Russische wetboek het huwelijksrecht ontbreekt. Ook in Frankrijk heeft de Staatscommissie, die aldaar een nieuwe Code civil voorbereidt, aanvankelijk gewild het wetboek te doen aanvangen met een algemeen gedeelte. Daarvan is op heden slechts overgebleven een afzonderlijk boek aan de rechtshandeling in het algemeen gewijd.

De grondgedachte van het Duitse Algemene Deel is geweest : het burgerlijk recht regelt de rechtsbetrekkingen tussen de burgers onderling. Iedere rechtsbetrekking heeft een subjekt en een object waartussen het recht banden legt. Behandeld dus eerst in het algemeen : het rechtssubject, het rechtsobject, en de feiten, waaruit de rechtsbetrekkingen ontstaan, in het bijzonder de rechtshandeling.

Deze redenering is echter foutief. Van een rechtssubject buiten iedere rechtsbetrekking valt voor een anthropoloog wellicht veel te vertellen, voor een jurist zo goed als niets. Hetzelfde is het geval met het voorwerp van het recht; over zaken kan ons de geoloog veel meer mededelen dan de jurist wanneer hij het recht buiten beschouwing moet laten. De opmerking van Huber, waarmede hij indertijd voor het Zwitserse wetboek de niet-opneming van het Duits Algemeen Gedeelte motiveerde is volkomen juist : al wat omtrent de personen in het algemeen opgemerkt wordt, maakt deel uit van het personenrecht en het verenigingsrecht, al wat omtrent zaken gezegd wordt is zakenrecht en hoort daar thuis.

Iets anders verhoudt zich de vraag ten aanzien der feiten, die voor het recht van belang zijn, in het bijzonder de rechtshandeling. Inderdaad is dit een rechtverschijnsel hetgeen in alle delen van het burgerlijk recht, ja zelfs van het publieke recht wordt aangetroffen. Het bezwaar tegen een algemene regeling is hier een ander. Men kan n.l. betwijfelen of er voor alle rechtshandelingen geldende regels zijn op te stellen. Om van de publiek-rechtelijke rechtshandeling nog te zwijgen, zo bestaat er een principieel verschil tussen de familierechtelijke en vermogensrechtelijke rechtshandeling. De regels van dwang, dwaling en bedrog die voor overeenkomsten gelden, zijn voor huwelijken geheel andere. Wat omtrent voorwaarde en tijdsbepaling bij de verbintenissen voorkomt, kan nimmer in het familierecht toepassing vinden. Niets is gevaarlijker dan bij leemten in de regeling van de familierechtelijke rechtshandelingen deze met de overeenkomstige voorschriften uit het vermogensrecht aan te vullen. Iedere student wordt daarvoor reeds gewaarschuwd, wanneer het huwelijk bij volmacht behandeld wordt. Wanneer daarbij de gemachtigde de grenzen van zijn volmacht overschrijdt

en met een andere dan de aangewezen huwt, denkt niemand aan analogische toepassing van de regel, dat de gemachtigde alsdan zelf het contract moet uitvoeren of tenminste schadevergoeding moet betalen, evenmin dat de vertegenwoordigde persoon het met overschrijding van de volmacht gesloten huwelijk kan bekrachtigen.

Zal derhalve het nieuwe ontwerp geen Algemeen Deel in Duitse geest bevatten, zo is daarin wel te vinden een afzonderlijk boek, hetwelk een algemeen gedeelte van het vermogensrecht geeft. Dit algemene deel is echter in hoofdzaak niet anders dan een verzameling van die voorschriften uit ons zaken- en verbintenissenrecht, aan welke reeds thans een algemeen karakter moet worden toegekend. Het is een reeds sinds het Romeinse recht vastgesteld feit, dat de woorden, zaak en goed, in het recht een dubbele betekenis hebben, nl. die van lichamelijke zaak, en een andere, die mede-omvat de onlichamelijke zaken, d.w.z. alle vermogensrechten. Deze dubbele betekenis van een zelfde woord vindt tegenwoordig algemeen afkeuring. Zij heeft in het Duitse en in het Zwitserse wetboek er toe geleid om zaken en zakelijke rechten alleen op lichamelijke zaken te betrekken. Daarmede zijn echter de vele voorschriften, die er voor zaken in ruime zin bestaan, min of meer in verdrukking gekomen. Men heeft b.v. in het Duitse wetboek voor deze zaken in ruime zin niet meer gedaan dan dat men bij de regeling van het vruchtgebruik en het pandrecht een aanhangsel handelend over vruchtgebruik en pandrecht op rechten geplaatst heeft. Ons recht daarentegen geeft reeds een regeling voor vruchtgebruik en pandrecht, die in beginsel algemeen is voor iedere zaak, d.w.z. voor ieder vermogensbestanddeel. Een gelijke algemene regeling ligt ook in vele voorschriften, die thans in de titel van de eigendom opgesloten zijn, besloten. De vereisten voor levering van een zaak gelden voor iedere zaak, lichamelijke of onlichamelijke; de betreffende regel hoort dus in een algemeen deel van het vermogensrecht thuis. Hetzelfde is het geval met de verkrijgende verjaring alsmede met de voorschriften betreffende de mede-eigendom, een onderwerp, waaromtrent ons tegenwoordig wetboek weinig regelt, eigenlijk alleen de wijze van verdeling tussen de mede-eigenaars. Ook hier moet men niet alleen aan een lichamelijke zaak, maar aan ieder vermogensbestanddeel, dat aan meerdere personen te zamen toebehoort, denken. De regels omtrent het bewind van goederen en die omtrent de aansprakelijkheid der goederen voor schulden geven verdere voorbeelden.

Zo komt men tot een algemeen gedeelte, waarin onder meer de verkrijging van goederen door overdracht en verjaring, het deelgenootschap, het bewind, het vruchtgebruik, het pandrecht en de privileges behandeld worden. In een dusdanig algemeen gedeelte hoort ook de algemene regeling van de vermogensrechtelijke rechtshandeling een plaats te vinden. Want er moge hier nog wel op gewezen worden, dat al is een regeling van de rechtshandeling ineens én voor het familierecht én voor het vermogensrecht te algemeen, zo kan anderzijds toch niet volstaan worden met alleen voor de contracten en de testamenten regels te stellen. Ten onrechte doet men het soms voorkomen of de rechtshandeling buiten deze twee rubrieken van weinig belang is. Ik wijs echter op het doen van afstand, het aanvaarden of verwerpen van een nalatenschap, de afstand van de gemeenschap, de afstand van zakelijke rechten, de boedelscheiding, de kwijtschelding of de opzegging van een overeenkomst, de stuiting van een verjaring, de aanmaning van een schuldenaar, enz. In onze rechtspraak is dan

ook de beperkte regeling reeds lang als een leemte gevoeld. De Hoge Raad heeft dientengevolge reeds vele voorschriften, die bij de contracten of de verbintenissen staan, toegepast alsof zij een meer algemene strekking hadden. Ik wijs b.v. op het voorschrift, dat overeenkomsten te goeder trouw moeten worden ten uitvoer gebracht, dat een vernietigbare overeenkomst kan bekrachtigd worden, dat de vervulling van een voorwaarde terugwerkende kracht heeft, enz. In andere gevallen daarentegen heeft de Hoge Raad beslist, dat een voor een overeenkomst gesteld vereiste niet voor andere rechtshandelingen gold.

Na het algemeen gedeelte van het vermogensrecht worden in afzonderlijke boeken het zakenrecht — d.w.z. het recht der lichamelijke zaken —, de verbintenissen, de rechten van de scheppende geest en het erfrecht behandeld. Voorafgegaan wordt het vermogensrecht door twee boeken: het ene aan de fysieke personen en het familierecht, het andere aan de rechtspersonen gewijd. De wet houdende algemene bepalingen wordt in zover gewijzigd, dat er een zelfstandige wet komt voor het Internationaal Privaatrecht en een ander omtrent het gezag der wetten. »

*
* *

Deze opvatting van Prof. Meyers kan nuttig vergeleken worden met die van de Franse « Commission de réforme du Code civil », waarover in de vorige jaargang (R.W. 1947-1948, 972) een mededeling werd gepubliceerd.

P. J.

DE VERDWIJNING VAN HET AFZONDERLIJK WETBOEK VAN KOOPHANDEL IN NEDERLAND

Het is waarschijnlijk, dat het afzonderlijk Wetboek van Koophandel in Nederland zal vervallen, wanneer de ontwerper van het nieuwe Burgerlijk Wetboek in zijn opzet zal slagen. Prof. Meyers verklaarde in verband hiermede, tijdens de voordracht waarvan hierboven sprake is, het volgende :

« Een afzonderlijk wetboek van koophandel kan m.i. vervallen. Ik zal niet met de heer Lichtenauer gaan twisten of het recht van de handel, waar men het regelt en hoe men het regelt, steeds zijn eigen karakter zal hebben. In de praktijk der codificatie is het een feit, dat daar alleen een wetboek van koophandel buiten het burgerlijk wetboek geplaatst wordt, waar men gehecht is aan een eigen rechtspraak over de handel en waar het faillissement een bijzondere maatregel jegens insolvente kooplieden is. In ons land heeft men nimmer iets voor bijzondere rechtbanken voor kooplieden gevoeld, zelfs de bijzondere fora voor zaken van koophandel zijn in 1934 met de begrippen daden en zaken van koophandel uit onze wetgeving verdwenen, het faillissement is reeds sinds 1896 geen bijzondere koopmansmaatregel, het voornaamste handelscontract, de koop, heeft altijd deel van het burgerlijk wetboek uitgemaakt.

Er bestaat dus ook thans alle reden om het voorbeeld reeds door de commissie van 1798 en door het ontwerp-Van der Linden gegeven te volgen, en het handelsrecht in het burgerlijk wetboek op te nemen. Onder de moderne wetboeken, waarin men gelijkelijk gehandeld heeft, kunnen het Zwitserse en het Italiaanse wetboek genoemd worden. »

P. J.